

І. ІСТОРИЧНІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РЕКРЕАЦІЙНО- ОЗДОРОВЧОЇ, ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, РОЗВИТКУ ЗОН, ТЕРИТОРІЙ, ОБ'ЄКТІВ

ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧА РОБОТА В СПОРТИВНО- ПОЖЕЖНОМУ ТОВАРИСТВІ “СОКІЛ” НА ГАЛИЧИНІ У 20-30 РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Ярослав Луцький, Василь Луцький

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Туристично-краєзнавча робота є вагомим чинником культурно-просвітницького та патріотичного виховання учнівської молоді.

У науковій літературі часто піднімаються питання про діяльність молодіжних спортивно-пожежних товариств, зокрема “Сокіл” у 20-30 рр. ХХ ст., зокрема це праці І.Андрухів (1992), О.Вацеби (1997), Б.Трофимяка (1997) та ін. в яких частково розглянуто туристично-краєзнавчу роботу у молодіжних товариствах.

Мета роботи – розкрити зміст туристично-краєзнавчої діяльності у спортивно-пожежному товаристві “Сокіл” у 20-30 рр. ХХ ст.

Методи дослідження складають принципи історизму і об'єктивності, загальнонаукових методів аналізу і синтезу, спеціальних, проблемно-хронологічного та порівняльно-історичного методів дослідження.

Результати дослідження. У 20-30 х роках ХХ ст. товариство “Сокіл” було масовим молодіжним товариством, яке по-різному діяло у селах і в містах. В містах головна увага приділялася спорту, а в селах – головним завданням було надання допомоги при пожежах та інших природних стихіях. Крім того, для молоді постійно організовували екскурсії та мандрівки з метою ознайомлення її з рідним краєм [1, с. 18].

Керівники, під час занять, вчили юних “соколів” вмінню читати карту, визначати сторони світу, розкладати намет і розпалювати вогнище, бо це сприяло кращій підготовці з туризму.

Слід зазначити, що на той час навіть одноденні мандрівки за

протяжністю та за денним навантаженням були більші, ніж сучасні. Я.Микитюк згадував, що “Соколи” із Станиславова “інтенсивно робили далекі (сорок і більше км) прогульки в терен. У неділю була заповіджена збірка о 6-й годині у парку при вулиці Липовій (нині Шевченка). Наша траса на той день була призначена через село Загвіздя, лісами до села Вістова коло Калуша і назад. Провідником у цій мандрівці був член управи сокільського гнізда і виховник у Станіславі, в майбутньому командир УПА – “Північ” Д.Клячківський (Клим Савур – авт.)” [3, с. 305].

Починаючи з 1927 р., всі сокільські осередки в основному проводили мандрівки “в липні й серпні, по кілька разів протягом літа”. Зазвичай “соколи” вибиралися вранці – дехто ровером (велосипедом – авт.), дехто пішки, й мандрували дорогами й доріжками” [4, с. 403]. Крім пішохідних та велосипедних мандрівок, все більш популярним ставав лижний туризм. Щорічно відбувалися численні прогулянки на лижах членів “Сокола” по всій Галичині.

При “Соколі-Батьку” у Львові існувала спортивна секція, яка мала відділи пішохідного та водного туризму. Відповідальним за пішохідний туризм був М.Тріль, за водний – В.Сав’як. Крім того, в “Соколі” була лижна секція, яка займалася лижним туризмом та секція наколесництва, що розвивала велотуризм. Всі ці секції проводили одноденні та багатоденні мандрівки. Так, у липні 1934 р. відбулася тритижнева водна мандрівка шести учасників під керівництвом В.Сав’яка на трьох каяках (тип човна – авт.). Маршрут їхньої подорожі проліг по р. Стир до р. Прип’ять і уверх по ній до м. Пінська. Протяжність маршруту – 486 км. У 1935 р. В.Сав’як та вісім учасників здійснили водну мандрівку на каяках по р. Буг до м. Владова, а потім – на озеро Владовське. Протяжність маршруту – 365 км. [2, с. 7].

Щорічно спортивні секції “Сокола” звітувалися за рік. Наприклад, у звіті за 1934 р. зазначено, що тільки у Львові було проведено тринадцять пішохідних, три водних, три лижних та одна велосипедна мандрівки.

Зазначимо, що кожний сокільський осередок за рік мав обов’язково провести хоча б одну мандрівку. Для обліку подорожей старшина “Сокола-Батька” постановила, що на всі мандрівки потрібно мати підтвердження, засвідчені товариством “Просвіта”. Наприклад, учасники сокільського гнізда з м. Хирова у 1937 р. стали учасниками лижної мандрівки до Білича Великого, де в місцевій “Просвіті” взяли посвідчення про здійснену

подорож, а “соколи” з Тернополя провели лижну мандрівку до с. Березовиця Велика. Під час мандрівок проводилась культурно-просвітницька та спортивна робота. Так, сокільська лижна секція зі Львова у 1938 р. влаштувала кілька мандрівок до ближніх сіл, щоб надати допомогу місцевим членам товариства. Зокрема, під час лижної подорожі до с. Грибович мандрівники допомогли провести змагання з лижних перегонів місцевим “соколам”.

У кінці 1938 р. спортивна та туристично-краєзнавча діяльність “Сокола” дещо пішла на спад. Це було зумовлено головним чином подіями в Чехії й на Закарпатті. Воєvodські управління заборонили впродовж 1938 р. проведення будь-яких масових заходів, у тому числі IV Сокільського свята, повітових свят, спортивних змагань тощо.

Треба підкреслити, що [сокільські осередки дали поштовх культурно-освітньому рухові українського населення Галичини, особливо в сільській місцевості через запровадження уроків фізичного виховання в школах, створення перших секцій та гуртків, стали піонером туризму в Галичині.]

Література:

1. Андрухів І. Українські молодіжні товариства Галичини / І.Андрухів. – Івано-Франківськ, 1995. – 71 с.
2. Гайдучок С. Країна тисячі озер / С.Гайдучок // Наша Батьківщина. – Львів, 1939. – Ч.4. – С. 7.
3. Микитюк Я. Дмитро Клячківський командир УПА-Північ, Клим Савур / Я.Микитюк // Альманах Станіславівської землі: з матеріалів до історії Станіслава і Станіславщини: у 2 т. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. – Т.2. – С. 305-308.
4. Палій М. У мандри, мандри / М.Палій // Збаражчина. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1980. – Т. 1. – С. 403-406.